

Het haagt alles saam. En is het nu zoo voor de deelen en stukken en leden van 't groot geheel, dan is het ook niet anders, en kan het niet anders zijn, voor het geheel als eenheid genomen. Voor dat geheel nu, voor alle dingen saam genomen, voor wat eerst in de Volending als de betooning der eeuwige harmonie zal schitteren, is evenzoo een instrument, hier de Middelaar geheeten, van God besteld, en dit centrale instrument die Middelaar van hemel en aarde, dat is de Christus die ten hemel voer, en, toen hij opvoer, het zelfzoo majestueus uitsprak: „Mij is nu gegeven alle macht in hemelen en op aarde“. Gaat 't nu in dat groot en machtig geheel alles door een tweeledige uiterst fijne bewerktekening toe, de één in geestelijken zin en de andere in lichamelijken vorm, dan verstaat we het, dat de Christus ons en alle bezielde creatuur aangrijpt in onze geestelijke bewerktekening, en van daar uit de invloeden ook op het uitwendige leven doet uitgaan. Doch van dat geestelijk inwerken gaat dan toch de uitwerking ook op het zienlijke door, en zoo blijft het steeds en onveranderlijk wat het van den Olijfberg af geweest is: De Christus als Koning ons naar de Volending toevoerende door zijn alomvattende heerschappij. Daarom is het deze en geen andere gedachte, die steeds weer op den Hemelvaartsdag de Christenheid bezielen moet.

Zij 't ook ditmaal zoo, ook onder ons.

Dr. A. K.

„Den nek en niet het aangezicht“.

Die tot een hout zeggen: Gij zijt mijn vader, en tot eenen steen: Gij hebt mij gegeneerd; want zij keeren Mij den nek toe, en niet het aangezicht; maar ten dage huns kwaads zeggen zij: Sta op en verlos ons. Jeremia 2 : 27.

Denk bij dit harde woord niet aan 't hardnekkig zijn. Zoo komt de nek in de Schrift ook wel voor, zie 't maar in Nehemia 9:16, waar staat: „Ze hebben hun nek verhard, en niet gehoord naar mijn geboden“, en dan betekent het, dat de stugge, stijve, stramme nek voor God niet buigen wil. Dan is er hoogmoed, trots en opstand tegen God in het geding.

Maar hier bij Jeremia doelt de sprake Gods op heel iets anders. Hier klaagt de Heere: „Zij keeren mij den nek toe, en niet het aangezicht, maar ten dage huns kwaads zullen ze zeggen: Sta op en verlos ons.“ Hier betekent het toekeren van den nek dus wat we gemeenlijk uitdrukken door te zeggen: Iemand den rug toekeren, wat dan beduidt, u niet aan hem tegekeeren laten liggen, niet met hem rekenen, doen alsof hij er niet is, u niet om hem bekommeren, en u aanstellen als glog hij u niet aan.

De sonder met den harten nek heeft wel waarlijk met God te doen, maar om tegen hem in te gaan, den strijd tegen hem op te nemen, en Gods eere te betwisten. Hij keert Gode wel waarlijk het aangezicht toe, en zulks met 't brutale oog, om, waar God wil, dat hij den trotschen kon buigen zal, juist stroef en stijf den nek te verhard en met een duivelsche hoogmoedige inbeelding zijn God aan te staren.

Maar als de Heere klaagt: „Ze keeren mij den nek toe, en niet het aangezicht“, is het zoo heel anders de zonde der Godvergetelheid die bestraft wordt. Dan betekent dit: „den nek toekeren“ geheel 't zelfde als wat wij thans noemen: Iemand den rug toekeren, of doen alsof hij er niet was. Leven buiten God om. 't Morgens opstaan en 's avonds u weer te ruste leggen, zonder dat er ook maar een enkele zielsverheffing naar God van u uitging. Doo, letterlijk doen, alsof er geen God bestond.

Een harden nek tegen God Almachtig in-zetten, en niet voor Hem willen buigen en bukken, is een duivelsche trek, maar die dan ook slechts een enkel maal voorkomt; maar den nek in plaats van het aangezicht naar God toekeren, is de zonde der onaanvaardelijkheid en der onverschilligheid, die, men mag welhaast zeggen, de overgrote meerderheid onder de kinderen der menscheit heeft aangegrepen. Niet, dat ze tegen God in opstand willen komen, niet dat ze Gods heiligen naam smaden willen, niet dat ze in een ijver der Goddeloosheid tegen God ontstoken zijn, maar ze leven buiten God om, ze denken niet aan God, ze bidden niet, en kennen geen zielsverheffing. Het laat hun bijna onverschillig of er wel waarlijk een God is, dan wel of de hooggehoofde God slechts een product is van vrome fantasie.

Allen maar, zoo als de Heere er bij zegt: Ten dage huns kwaads, dan slaat dit alles op eens om, en dan roepen diezelfde gebeloozen tot den vergeten God: „Heere sta op en help ons.“

Just, zooals 't ook nu weer hier en daar te merken viel. Zoolang het vrede bleef, van geen Kerk en geen gebed meer weten willen. Toen God den rug, of gelijk het hier staat, den nek toekeren. En nu tot diezelfde God zijn toevlucht nemen om van Hem redding en uitkomst te begeren.

Vraag u nu zelf, in uw gewone leven, of, wat u meer kwetst en wondt: zoo u kind nu of dan tegen u in verzet komt, en zelfs tegen u opstaat, en den nek niet wil buigen, ofwel, dat uw eigen zoon of dochter, eenmaal uw huis uit, doet alsof ze u niet meer kennen, niet meer naar u omzien noch naar u vragen; en u feitelijk den nek, den rug toekeren, en schier nooit meer het aangezicht. Het oogenblikkelijk verzet doet u pijn, maar dat onverschillig bij u voorbijgaan, martelt u. En zoo ook, als ge in het bewustzijn van uw God u indinkt, is het uiteraard veel grievender, zoo God ziet hoe iemand, week in week uit, opstaat en naar bed toe gaat, als kende hij God niet en als had hij niets met den levenden God van doen, dan dat hij een enkel maal onder demonische prikkeling den harten nek niet voor zijn God wil buigen.

Tegenover den Heere God is dit zelfs nog veel snijlender dan bij menschen onderling, omdat, al keeren wij Gode den rug, den nek toe, Gods alziend oog zich nooit een oogenblik van ons afwendt, en als altoos ondergaat wat wij Hem aandoen. Dus zelfs uw kind u vergeet, u den rug toekert, kunt gij ten slotte zelf voor uw kind onverschillig worden, en daardoor minder liefden. Maar Gods oog verliest u nimmer uit zijn heiligen lijk. Uw hart ligt

van oogenblik tot oogenblik voor Hem geopend. En het is in feitelijken zin van oogenblik tot oogenblik, dat ge met uw konink onverschilligheid Gods liefde bezeert.

En waar nu zulk leven buiten God, zulk een niet denken aan God, zulk een niet met een afgewend gelaat God voorbij gaan, in onze dagen zoo hand over hand is toegenomen, dat van huis naast huis, in straten en in tenen, soms maanden en jaren voorbijgaan, zonder dat Gods Woord wordt opgeslagen, of er ook maar iemand voor Hem nederknielt, — daar is er tusschen God en onze samenleving als een muur opgetrokken, alsof God ons en wij God niet meer aangingen. Zelfs hindert 't dan ten slotte om nog aan God te denken. Er mag in zulk een kring niet eens meer over God gesproken worden. In o, zoo tal van gezinnen is de Naam des Heeren wezenlijke contrabande geworden. Zelfs het schijnsel van Gods Naam mag niet meer door de geopende luiken naar binnen vallen. De Godvergetenheid heeft in zoo nameloos veel gezinnen alle hoop en alle leger leven verwilderd eerst en toen verwoest.

Met den nek, met den rug naar God toegekeerd, dan ziet men God niet meer, dan merkt men van God niets meer, en heeft zoo rust. Immers zich met het aangezicht naar zijn God toekeren, heeft iets aangrijpends. Het kind dat iets ondeugends bedreef, en, als zijn moeder binnenkomt, met het aangezicht in haar aangezicht staart, bloest. En zoo is het niet bij het jonge kind alleen, maar even goed bij de ouderen. Als we weten, dat we iets verkeerd hebben gedaan, en iemand die over ons te zeggen heeft, ondervraagt ons daarover, daarbij met zijn oog in ons oog dringend, dan krijgen ook wij wat men noemt een kleur, en weten we niet hoe in schaamt ons aangezicht half af te wenden, om dat opdringen van het bloed in ons gelaat te stuiten.

En juist evenzoo staan we tegenover den Heere onzen God. Ook al is er geen sprake van een juist nu bedreven groote zonde, we staan tegenover onzen God nooit anders dan in onze zondige gestalte, en zoo dikwijls Gods oog ons bezielt, en wij dat gevoelen door ook onzerzijds met het aangezicht God aan te zien, overkomt ook ons een gewaarwording van verootmoediging. Gods heiligheid doet bij haar klaarheid onze innerlijke krankheid zoo scherp uitkomen, dat we ons vanzelf klein gaan gevoelen, en de bede om genade ongedwongen uit 't diepst onzer ziel doen opkomen. Wie nu omgezet is in zijn hart wil dat. Wel krenkt het een oogenblik, maar op die krenking volgt zalig verzoeningsgevoel. En het is immers juist de verootmoediging die ons in 't kindschap Gods opheft en verrijkt.

Maar wie nog verre buiten het Kruis ondoelt, wil dat niet. Die krenking van zijn eigen Ikshoogheid stuit zulk een oog tegen de borst. Het diepe afval in den dalweg der verootmoediging boezemt hem weersin in. Hij durft niet met zijn onheilig oog zijn God in het aangezicht zien. En daarom wendt hij zich om, en keert Gode zijn rug toe, om niet langer door het onderzoekend oog van zijn God outrast en neergevoerd te worden.

Als God op hem neerziet, en hij ziet tot God op, dan stuit blik op blik, en werpt hem in schuld ter neder. En nu van tweeën één. Nu moet de gang naar Golgotha volgen, om bij het Kruis neer te knielen en door verootmoediging zich in genade te verrijken. Of wel, verzet zich hier zijn nog ongebroken ik tegen, dan moet hij dien hem neerwerpen blik van zijn God zoeken te ontlopen. En als dit laatste de droeve uitkomst moet wezen, dan keert hij den heiligen God den nek, of zooals wij zeggen, den rug toe.

En zoo sterven o, zoovelen straks onbekeerd en onberouwelijk weg, om na hun ontwakken dit aangezicht huns Gods niet langer te kunnen ontgaan, en 't dan in vernietigenden toorn te moeten ontmoeten.

Stemt ge dit nu toe, wacht u dan voor zelfbedrog.

Wie onder Gods kinderen mag meewandelen voor Gods heilig aangezicht, beelde zich nimmer in, dat zijn leven onveranderd steeds in heilige harmonie met zijn God voortschrijdt.

Dit weersprekt de geestelijke ervaring van al wie Gods verborgen omgang kende.

Telkens is er ook in het vroomste leven tegenva.

Oogenblikken, dat men schier ongenekt zijn God weer uit het oog verloor, en weer, zoo niet een vol eemaal, dan toch een halven dag doorleefte zonder ook maar aan zijn God te denken.

Dit nu is ook uw God voorbijgaan, met den nek, met den rug naar uw God toegekeerd, en afgewend met 't aangezicht.

O, zie toch toe, dat ge dit te boven komt. Voor den man der wereld zijn zulke afwijkingen van zijn God smadelijk, maar nog veel bitterder zijn ze voor wie er zich in beroemen mocht, dat hij mee opging onder 't heilig Halleluja met de kinderen Gods.

Dr. A. K.

Amsterdam, 7 Mei 1915.

Op de vergadering van de Hervormde broederschap verleden week te Utrecht gehouden, is de eerste slag geleverd over de „geest en hoofdzak-questie“ en de uitslag van dien slag is zeker niet onbevredigend geweest.

Klaar en duidelijk is in het licht gesteld, dat de strijd niet ging om een vaste formulering van de belijdenis-vragen; en nog veel minder om het onveranderd behoud van de thans geldende belijdenisvragen, alsof deze onverbeterlijk zouden wezen; maar alleen om het belijdend karakter der Kerk. Het verzet van de modernen tegen deze belijdenisvragen gaat niet tegen de 2e en 3e vraag, maar tegen de eerste, waarin gevraagd wordt of men gelooft in den Vader, den Zoon en den Heiligen Geest. Het is een verzet tegen de belijdenis van de Heilige Drieëenheid. En waar deze belijdenis het fundament is, waarop heel de Christelijke Kerk rust, was het ondergraven en ondermijnen van dit fundament feitelijk een berooven van de Kerk niet alleen van haar Gereformeerde en Protestantisch, maar van haar Christelijk karakter. Een Kerk, die zelfs de belijdenis der Drieëenheid niet meer handhaven zou, zou op den naam van Christelijke Kerk geen aanspraak meer kunnen maken.

Nu is het zeker volkomen waar, dat de Hervormde Kerk de belijdenis van den Drieëenigen God nooit officieel heeft prijsgegeven. Nog altoos handhaaft de Hervormde Kerk officieel als haar belijdenis-

schriften de aloude Confessie der Gereformeerde Kerken, waarin de belijdenis niet alleen onomwonden wordt beleden, maar ook een tegelijk als ketter veroordeeld wordt, die van deze belijdenis afwijkt. En evenzeer dient het gewaardeerd, dat de Hervormde Kerk bij de aanneming van haar lidmaten nog altoos als eersten eisch vooropstelde, dat men moest betuigen te gelooven in God den Vader, den Zoon en den Heiligen Geest. Alleen, en ook te Utrecht is het rond en open uitgesproken, was dit alles niet veel meer dan een dubbelzinnig spel, om den geloovigen zand in de oogen te strooien, waar de Kerk tegelijk door de bijvoeging van het „geest en hoofdzak“ aan ieder predikant de vrijheid liet om deze vragen te formulieren, zooals hem goed dacht. Wat een ijzeren grendel had moeten zijn om de deur der Kerk gesloten te houden voor allen, die in hun ongelooft zoover gingen van zelfs dit gronddogma der Christelijke Kerk te verwerpen, werd daardoor een elastieken draad, die zoover kan uitgerekt, dat practisch de toegang tot de Kerk voor ieder open stond, hoe weinig van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk geloof meer bij hem werd gevonden.

De strijd om het „geest en hoofdzak“ is daarom een strijd, die in den diepsten grond gaat om het behoud van het Christelijk karakter der Kerk. Het is de verdienste van de samenkomst te Utrecht gehouden, dat dit voor heel de kerk is uitgesproken en in het helderste licht is gesteld. Alle uitvluchten, waarmede men het eigenlijke karakter van dezen strijd zocht te bemantelen, smolten als sneeuw voor de zon weg. Niet het minst is dit te danken aan het uittinnend betoog van Dr. Slotemaker de Bruine. Waar er vreeze bestond, dat onder de suggestie van Dr. Bronsveld heel de ethische groep gemeene zaak zou maken met de modernen, om op de aanstaande Synode het „geest en hoofdzak“ te behouden, daar bleek nu, dat ook onder de ethische predikanten de meerderheid van dit leiderschap van Dr. Bronsveld toch niet gediend was. Niet Dr. Bronsveld, maar Dr. Slotemaker de Bruine was de man, van wien de bezielende kracht uitging.

Natuurlijk is hiermede nog niet gezegd, dat de aanstaande Synode het besluit van haar voorganger handhaven zal. Daartoe hangt te veel af van de samenstelling dezer Synode en van de voorstellen, die uit den boezem der Kerk haar bereiken zullen. Maar de kans op overwinning is door de Utrechtse vergadering ongetwijfeld gestegen. En daarin verblijden we ons van harte.

Valsche ireniek.

Onder de gronden, waarmede Dr. van der Flier zijn adres aan de Synode voor het behoud van het „geest en hoofdzak“ te Utrecht bepleitte, kwam ook het argument voor, dat vooral in de kritieke dagen die ons vaderland doorleefde, alle partijstrijd in de Kerk moest gestaakt worden. En waar het nu gebleken was, dat het voorstel om „het geest en hoofdzak“ te schrappen, de oorzaak was geworden van een twist, die heel de Kerk in beroering had gebracht, bezwoer hij de broeders om dezen twistappel uit het midden der Kerk weg te nemen. Dan werd weer alles pakt en vree en kon men weer zingen: „A zieth, hoe goed, hoe lieflijk is 't, als zonen van 't zelfde huis als broeders samenwonen.“

Nu zullen we de vraag, of de vrede in de Kerk ooit mag gekocht worden tot den prijs van een verloochening van een heilig beginsel, maar rusten laten, omdat Dr. van der Flier voor dat heilig beginsel al zeer weinig toonde te voelen. Hoofdzak is voor hem evenals voor Dr. Bronsveld, dat de vaderlandse kerk niet scheuren zal, en aan deze schijn-eenheid der Kerk offert hij desnoods de handhaving van de belijdenis der Kerk op.

Maar wel dient de vraag onderzocht te worden, of dit voorstel der irenischen medetdaad den vrede op kerkelijk gebied herstellen zou?

Het antwoord op die vraag kan niet moeilijk wezen.

Zoolang de Hervormde Kerk bestaan heeft, is het in haar boezem strijd geweest. Een strijd, die daarom zulk een bitter en hatelijk karakter droeg, omdat het een strijd was tusschen groepen, die saamwonen in één Kerk elkaar de oppermacht betwisten.

Deze strijd zou terstond ophouden, wanneer de modernen, ethischen en confessionneelen uiteengingen en elk een eigen Kerk vormden.

Zoolang de Remonstranten in de Gereformeerde Kerk zich wilden handhaven, is heel de Kerk in rep en roer gebracht en liep het zelfs zoo hoog, dat burgeroorlog dreigde. Van het oogenblik af, dat de Dordtsche Synode uitspraak deed en de Remonstranten buiten de Kerk en eigen genootschap vormden, keerde de rust en vrede weer.

Niet de Regenten, die in de volkskerk alles wilden bijhouden en resoluties uitvaardigden tot conservatie van de rust en vrede der Kerk, hebben den vrede gehandhaafd. Integendeel, juist zij hebben den bittersten strijd in de Kerk ontkend. En de vrede is eerst gekomen, toen wat niet saamhoorde, uiteenging.

En 't zelfde geldt evenzeer van de Roomschen en Protestantschen. Voeg beide in één Kerk saam, dwing ze om in één kerkverband te leven, en ge zoudt een religieuze oorlog zien ontbranden, die voor heel 't vaderland ten verdupe zou zijn. Nu ze daarentegen beide in afzonderlijke Kerken naast elkander leven, is juist daardoor de burgerverhouding mogelijk en kunnen ze over en weer bij alle verschil van inzicht elkaar zelfs waardeeren.

Indien deze les der historie meer te harte

werd genomen, zou, wie waarlijk den vrede liefheeft, geen oogenblik behoeven te aarzelen, welken raad hij zou te geven hebben.

Het zou deze raad wezen: verbreekt de valsche eenheid van uw kerk, die de oorzaak is van alle ellende en strijd. Deelt de goederen en gaat na minnelijke schikking uit elkander. Laat elke groep zich kerkelijk zelfstandig organiseren. En de vrede, dien gij zoekt, komt van zelf.

Juist het omgekeerde van wat Dr. Van der Flier aanriedt. Valsche ireniek brengt nooit vrede, maar is altoos de oorzaak van den bittersten strijd.

De Geschiedenis der Nederduitsch-Gereformeerde Kerken in Zuid-Afrika.

Nadat Dr. Eekhof ons een geschiedenis had gegeven van de Gereformeerde Kerk in Noord-Amerika, komt thans Dr. Spoelstra ons de geschiedenis beschrijven van de Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika.

Zoolals men zich herinneren zal, heeft Dr. Spoelstra, die jaren lang in Zuid-Afrika vertoefde, reeds in 1907 in twee levige deelen „bouwstoffen“ uitgegeven voor de geschiedenis der Nederduitsch-Gereformeerde Kerken in Zuid-Afrika, waarin hij de vrucht van veel archiefstudie publiek maakte. Hoe belangrijk echter deze uitgave voor den historisch-vorscher was, toch was daarmede slechts het fundament gelegd voor het eigenlijke gebouw. Het verblijft ons daarom, dat Dr. Spoelstra, die door ernstige krankheid een tijd lang verhandeld werd zijn arbeid voort te zetten, nu in zooverre hersteld is, dat hij het wagen durft de hand opnieuw aan den ploeg te slaan en zelf ons een geschiedenis van de Zuid-Afrikaansche Kerk leveren wil, die onder den titel van: Wonderswerken in het land van Cham (Psalm 105 : 27b) in drie deelen bij den bekende uitgever J. H. Kok te Kampen het licht zal zien. Elk deel kost bij intekening f7.20. Het derde deel, dat het eerst het licht zal zien, behandelt de stichting en uitbreiding der Gereformeerde Kerk buiten de limieten van de Kaapkolonie.

Natuurlijk kan over de waarde van dit werk eerst een oordeel worden geveld, wanneer het in druk verschenen is. Maar hetgeen Dr. Spoelstra vroeger presteerde bij de uitgaven der Bouwstoffen, geeft wel grond om te verwachten, dat hij goed en degelijk werk zal leveren. Gaarne willen we daarom dit werk nu reeds aanbevelen. Veel meer dan Noord-Amerika, waar de Hollandsche kolonie al spoedig in Engelse handen over ging en waar de Gereformeerde Kerk daardoor haar band met de Gereformeerde Kerk in Nederland verloor, heeft voor ons betekenis de geschiedenis van de Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika. Het Nederlandsche karakter bleef hier veel zuiverder bewaard en ging, zelfs nadat Engeland ook deze kolonie ons ontnam, niet in den Engelschen geest op. En waar de band des bloeds en van het geloof ons nog altoos zoo nauw met onze broeders in Zuid-Afrika verbindt, daar kan een geschiedverhaal van de Kerk in Zuid-Afrika niet anders dan onze belangstelling wekken, vooral omdat de politieke geschiedenis van Zuid-Afrika veel beter bij ons bekend is dan de geschiedenis der Kerk. Zeker is de taak, die Dr. Spoelstra op zich heeft genomen, niet gemakkelijk. Vooral de latere geschiedenis, die zich beweegt om den strijd in den boezem der Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika en haar splitsing in drie Kerken, voert op een terrein vol voetangels en klemmen, waar groote voorzichtigheid en onpartijdigheid noodig zal wezen. Laat ons de hoop uitspreken, dat het Dr. Spoelstra gelukken zal een warm beziend en toch zuiver objectief beeld van deze geschiedenis te geven.

Marken.

De collecte, die jl. Zondag op Marken voor het Tekort van de Vrije Universiteit gehouden werd, bracht f46.814 op. Onze goede broeders in Marken waren zelf door dit resultaat niet weinig verrast, want ze herinnerden zich niet, dat een extra-collecte nog ooit zulk een hoog bedrag op hun arm eiland had opgebracht. En waar de oorlogsellende op onze visschersbevolking wel zwaarder drukt dan op onze landbouwers, getuigde deze bijzondere collecte wel, hoe warm het hart onzer Markers voor de Vrije Universiteit klopt.

„Overgaan tot een anderen staat des levens“.

V.

Van een recht of bevoegdheid, die iemand die predikant geweest is, bezitten zou, om nu zijn leven lang het Woord en de Sacramenten te bedienen, ook al zou hij zijn dienst nederleggen, kan derhalve, althans zoolang men op Gereformeerde standpunt staat, geen sprake wezen. Het „eens predikant, altoos predikant“, is niet gereformeerde, maar Roomsche en kan daarom niet ernstig genoeg worden bestreden. De bevoegdheid om het Woord en de Sacramenten te bedienen, wordt door de Kerk alleen aan iemand geschonken, wanneer hij wettig tot het ambt geroepen is door een bepaalde gemeente en door de classis is geëxamineerd; en wanneer hij van dit ambt voor goed afstand doet, omdat hij tot een anderen staat des levens wil overgaan, dan is regel, dat met het ambt ook deze bevoegdheid ophoudt.

Zelfs geldt dit niet alleen van de bevoegdheid om het Woord en de Sacramenten te bedienen, die bij zijn insetting in het ambt hem geschonken wordt, maar evenzeer van de bevoegdheid, die vóór deze

roeping tot het ambt hem geschonken werd als proponent, om een stichtelijk woord te spreken voor de gemeente. Wat men toch wel beweed heeft, dat een predikant door zijn ambt neer te leggen, wel de bevoegdheid zou verliezen om het Woord en de Sacramenten te bedienen, maar dat hij dan nog altoos als „proponent“ zou kunnen optreden om een stichtelijk woord te spreken, houdt geen steek. Met evenveel recht zou men kunnen beweren, dat iemand, wiens huwelijk door echtscheiding ontbonden was, dan wel niet langer de rechten van een echtgenoot zou kunnen uitoefenen, maar toch terug zou keeren tot den staat van het engagement met zijn gescheiden vrouw en de rechten daaraan verbonden nog zou bezitten. Ieder voelt, dat dit een dwaasheid zou wezen, want een engagement is niet een zelfstandige staat, maar een voorloopige verbintenis om tot een huwelijk te komen en zoodra het huwelijk gesloten is, houdt het engagement op. En precies zoo is het hier. Het proponentchap is niet een zelfstandige dienst in de Kerk, maar is de bevoegdheid aan een candidaat in de Theologie geschonken, om een stichtelijk woord te spreken, ten einde aldus voor zijn ambt zich beter voor te bereiden, zijn gaven aan de gemeente te laten hooren en daardoor tot een beroep te komen. Zoodra echter dit beroep verkregen en aangenomen is, houdt daarmede vanzelf het proponentchap op, en wanneer een predikant later zijn dienst voor goed neerlegt, keert hij dus niet terug tot den staat van proponent, maar wordt hij een *gewoon gemeentlid*. Natuurlijk kan hij dan als zoodanig zich tot de classis wenden met het verzoek om hem opnieuw de bevoegdheid te geven voor de gemeente te mogen optreden om een stichtelijk woord te spreken, maar ook wanneer de classis hem eventueel die bevoegdheid verleenen zou, zou hij daardoor nog geen *proponent* worden, want het proponentchap sluit in zich de *beroeptaarsstelling*, waarvan in zulk een geval natuurlijk geen sprake zou kunnen wezen, maar hij zou worden wat men gewoonlijk noemt een *ofenaar*. Of het wenschelijk zou zijn, dat de classis zulk een verzoek inwilligde, laten we in het midden, maar kerkrechtelijk zou dit de eenig juiste weg zijn.

Hieruit volgt echter niet — men vergeet ons ook dit geval te behandelen, omdat het publiek in de pers in verband met deze kwestie is besproken — dat dus iemand, die praeparator geëxamineerd is, doch daarna geen predikant werd, maar Hoogleeraar in de Theologie, dientengevolge de hem als proponent verleende bevoegdheid om een stichtelijk woord te spreken, verliezen zou. Dit zou wel het geval wezen, wanneer een proponent van studie veranderde en na in de rechten of medicijnen gestudeerd te hebben, advocaat of doctor werd — iets wat Voetius daarom ook zeer beslist als ongeoorloofd afkeurt — want een advocaat of doctor kan niet tegelijk predikant wezen, maar dit geldt niet voor een Hoogleeraar in de Theologie. Het professoraat in de Theologie toch sluit het predikantambt niet uit, want een professor in de Theologie kan tot predikant beroepen worden en blijft daarom, gelijk onze Kerkenorde het uitdrukt, „de beroeping der gemeenten onderworpen“. Oudtijds geschiedde het zelfs dikwijls, dat een professor in de Theologie tegelijk tot predikant in de Akademie, waar hij woonde, beroepen werd, en principieel is hiertegen geen het minste bezwaar. Voetius raadt het zelfs aan, omdat een professor daardoor niet verplicht wordt het predikantambt prijs te geven. En ook afgedacht daarvan kan het voorkomen, en is het ook meermalen voorgekomen, dat een professor in de Theologie later beroepen werd in een of andere Kerk en dan het professoraat er aan gaf, om weer predikant te worden.

Dit bijzondere geval echter daargelaten, geldt als regel, dat een proponent of predikant, die tot een anderen staat des levens overgaat, de bevoegdheid verliest om te prediken of de Sacramenten te bedienen, of een stichtelijk woord te spreken. Onze Kerkenorde trekt deze lijn zelfs zoo sterk door, dat ze in Art. 15 bepaalt, dat wie zijn dienst voor een tijd onderlaft of in geen vasten dienst is, ook niet hier of daar mag gaan prediken, behoudens wanneer hij daartoe uitdrukkelijk verlof heeft gekregen van de Classis of Synode. En indien dit geldt zelfs van een predikant, die maar een tijdlang zijn dienst onderlaft of geen vasten dienst heeft, dan geldt dit natuurlijk in nog veel sterkere mate voor een predikant, die zijn dienst geheel en voor goed neerlegt. Ook hem is het niet geoorloofd hier en daar te gaan prediken, gelijk onze Kerkenorde het uitdrukt, zonder dat de Classis bij het verlenen van het ontslag hiertoe consent heeft verleend, wat in zulk een geval dan geschiedt door zulk een predikant emeritus te verklaren. Allen in dat geval heeft hij nog de bevoegdheid het Woord en de Sacramenten te bedienen. Want wel spreekt Art. 15 alleen van de bevoegdheid om te gaan prediken, en niet van de bevoegdheid om de sacramenten te bedienen, maar de bevoegdheid om het Woord te bedienen, sluit tegelijk de bevoegdheid in om de Sacramenten te bedienen. Het Sacrament is het zegel op het Woord en beide kunnen niet gescheiden worden. Het was dan ook stellig onjuist, toen een Classis onlangs aan een predikant die zijn dienst verliet, wel de bevoegdheid schonk om te gaan prediken, maar niet om de Sacramenten te bedienen.

Voordat we ten slotte nagaan, in welke gevallen de Classis aan een predikant, die zijn dienst neerlegt, deze bevoegdheid verleenen kan, om het Woord en de Sacramenten te blijven bedienen, dient echter eerst de vraag te worden beantwoord, die zeker niet zoo gemakkelijk is, hoe het mo-

gelijk is, toel
bonder
meerde
en an
er da
plaats
terdaad
een ou
deze
wezen,
te zijn
eere
zouden
de be
vloeiens
wel ka
eigena
het
in
het an
leven g
plaats
uitsluit
dienen
ambtel
een au
diding
Woord
nu, dat
raad d
een pre
Zondag
wordt,
een tij
mogelij
de pre
ambt
Sacrame
geldt v
dienaar
kerken,
leven.
bevoegd
hij doo
worden,
dere ge
leenen
bepaalde
hij won
het krui
verzame
dat een
Art. 11
de Kerk
daar on
geval h
of waar
aangeft
lang, zij
het hui
en tot
moveers
van pre
voegde
onze K
predika
buiten
der gem
dat er v
hun am
beide d
noemde
toch pre
den die
bonden.
is bij
dienst,
hun die
waar ge
door zie
kwaam
daarom
zulke pre
van Die
in van
zoover
mogen
hen dan
evenzeer
trekkinge
want o
Professor,
naam, r
bonden.
En e
zijn na
wanneer
zijn dien
kan de
predikant
geroepen
king in
toch wel
kenorde
kennen
zijn gew
men, is
practijk
ook in an
leend he
d.w.z. he
geval ge
tief, d. w
geschiede
dikant al
zoo, dat d
len, waar
komen ka
hier alles
van de oc
tot veran
king, die
Alleen v
aanvraag
dom, gee
wel; dan
en ere v
heeft de
onderhou
hieruit n
vallen di
zonder re
verleenen
in 'geval
Theologie
heint den
laten bel